EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 10.5.2007
KOM(2007) 244 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO
EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN KOMITEALLE

SUKUPOLVIEN VÄLISEN SOLIDAARISUUDEN EDISTÄMINEN

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto 3
2. Perhe-elämää tukevat jäsenvaltioiden toimintalinjat: on tärkeää edistää työllisyyttä ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia 3
2.1. Jäsenvaltiot ovat yleisesti alkaneet mukauttaa perhepolitiikkaansa 3
2.2. On tärkeää edistää työllisyyttä ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia 5
2.3. Työllisyyttä ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia koskevien Euroopan unionin toimintalinjojen vaikutukset perhe-elämän laatuun 5
2.4. Lissabonin strategia vauhdittaa työn sekä perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamista 6
3. Eurooppalainen Perhealliansi 7
3.1. Järjestelmällisen hyvien käytäntöjen vaihdon ja tutkimustyön mahdollistava foorumi 8
3.2. Euroopan rakennerahastojen käyttö 9
4. Päätelmät 9
ANNEX - MAIN EUROPEAN DATA ON FAMILIES AND FAMILY POLICIES
The family as a support network 11
Mean actual and ideal number of children, by country. Women aged 40 to 54 12
Frequency of care and housework by sex, age and country groups (%) 13
Difference of employment rate for women with and without children 14
Provision of childcare in European countries in 2005 15
Social protection benefits targeted at family support in the EU 16
Preferences for family measures 16
At-risk-of-poverty rates by household type, 2005 18

1. JOHDANTO

Kun väestökehityksen asettamia haasteita käsittelevä vihreä kirja julkaistiin maaliskuussa 2005, komissio käynnisti keskustelun siitä, onko sukupolvien välistä solidaarisuutta tarpeen vahvistaa. Euroopan väestökehitystä koskevassa 12. lokakuuta 2006 annetussa tiedonannossa[1] komissio korosti, että Euroopan unionin jäsenvaltioiden on edistettävä väestön uusiutumista toteuttamalla kasvua ja työllisyyttä tukevan uudistetun Lissabonin strategian ja tasa-arvopolitiikan mukaisia toimia. Jos jäsenvaltiot parantaisivat perhe-elämän edellytyksiä esimerkiksi tukemalla työ- ja yksityiselämän yhteensovittamista, ne voisivat auttaa eurooppalaisia toteuttamaan lapsilukutoiveet (ks. liite 2).

Väestön ikääntymisestä Euroopassa virinnyt keskustelu on tuonut oman lisävärinsä tähän tarkasteluun. On todettu, että eurooppalaisten yhteiskuntien tasapainon perustana oleva sukupolvien välinen solidaarisuus on aiempaa monimutkaisempi kokonaisuus: nuoret aikuiset asuvat pitempään vanhempiensa luona, ja toisaalta vanhempien on entistä useammin tuettava heidän huollettavanaan olevia vanhuksia[2]. Syntyy taakkoja, jotka kohdistuvat etenkin nuoriin tai keski-ikäisiin sukupolviin, ja yleensäkin naisiin. Miesten ja naisten tasa-arvo ja yleensäkin yhdenvertaiset mahdollisuudet ovat keskeisiä edellytyksiä uudelle sukupolvien väliselle solidaarisuudelle.

Vaikka jäsenvaltioilla on yksinomainen toimivalta perhepolitiikan alalla, unioni voi kuitenkin vaikuttaa politiikan uudistamiseen ja tuloksellisuuteen välillisesti. Lähtökohtana on ennen kaikkea Lissabonin strategia, jossa nimenomaisesti korostetaan naisten osallistumista työelämään, työn sekä perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamista koskevien edellytysten kehittämistä, nuorten työllisyyttä sekä nuorten osallisuuden edistämistä.

Näin ollen komissio kannattaa kevään Eurooppa-neuvoston esittämää aloitetta eurooppalaisen Perhealliansin muodostamisesta. Tässä tiedonannossa esitetään katsaus siihen, miten perhe-elämää tukevat jäsenvaltioiden toimintalinjat ovat viime aikoina kehittyneet. Katsauksen pohjalta tiedonannossa tarkastellaan erityisesti Lissabonin strategian osuutta tähän kehitykseen (kohta 2), minkä jälkeen ehdotetaan välineitä, joiden avulla eurooppalainen Perhealliansi voi kehittyä tutkimuksen ja tiedonvaihdon foorumiksi (kohta 3). Tiedonanto on ensimmäinen etappi unionin toiminnassa väestörakenteen muutosten aiheuttamien haasteiden ratkaisemiseksi.

2. PERHE-ELÄMÄÄ TUKEVAT JÄSENVALTIOIDEN TOIMINTALINJAT: ON TÄRKEÄÄ EDISTÄÄ TYÖLLISYYTTÄ JA YHDENVERTAISIA MAHDOLLISUUKSIA

Jäsenvaltiot ovat alkaneet muuttaa perhe-elämää tukevia toimintalinjojaan siten, että niissä otetaan huomioon väestön ikääntyminen, elinolojen muuttuminen ja yhä monimuotoisemmat perhesiteet[3]. Vastuu perhepolitiikasta on jäsenvaltioilla, mutta perhe-elämän laatuun vaikuttavat merkittävästi myös ne toimintalinjat, joita Euroopan unioni toteuttaa työllisyyden ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien edistämiseksi.

2.1. Jäsenvaltiot ovat yleisesti alkaneet mukauttaa perhepolitiikkaansa

Euroopan unionin käyttämät seurantavälineet, kuten MISSOC, osoittavat, että perhe-elämää tukevissa unionin jäsenvaltioiden eri toimintalinjoissa on nykyisin seuraavat kolme päälohkoa:

---

1 *Euroopan väestökehitys – haasteista mahdollisuuksiin*, KOM(2006) 571.

2 Ensimmäinen eurooppalainen elämänlaatukysely 2003. Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö.

3 *Social Situation Report* 2005/6.

– perheeseen liittyvien – välittömien ja välillisten – kustannusten korvaaminen (lapsista tai huollettavina olevista henkilöistä myönnettävät etuudet tai veroetuudet)

– vanhemmille tarjotut tukipalvelut etenkin pienten lasten kasvattamista ja hoitoa varten sekä varhaislapsuusiän ohittaneiden lasten hoitoa ja tukemista varten; huollettaville henkilöille suunnatut palvelut, joiden määrä kasvaa ikääntyvässä yhteiskunnassa

– työoloja ja työsuhteen ehtoja koskevat järjestelyt (yhteensovittamisen mahdollistavien työaikojen ja lomien avulla) ja palvelujen saannin paikallinen järjestäminen.

Nämä kolme lohkoa ovat varsin erilaisia eri jäsenvaltioissa. Perhe-etuuksista ja lastenhoitopalveluista aiheutuvat menot ovat Euroopan unionissa (EU25) keskimäärin 2,1 prosenttia BKT:sta[4], mutta ne vaihtelevat 0,7 prosentista 3,9 prosenttiin. Menot ovat melko pienet Etelä-Euroopan maissa, joissa on tapana tukeutua erityisesti perheen sisäiseen solidaarisuuteen. Pohjoismaissa ja Manner-Euroopan maissa menot ovat suuremmat.

Yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuvien jatkuvien muutosten vuoksi jäsenvaltiot ovat kuitenkin alkaneet mukauttaa perhepolitiikkaansa kolmella saralla:

– Perhepoliittiset toimintalinjat on koottu julkisiksi toimiksi, jotka kaikki vaikuttavat perheiden tilanteeseen. Näitä toimintalinjoja ovat esimerkiksi koulutuspolitiikka, nuorten yhteiskuntaan ja työelämään sijoittumista tukevat toimintalinjat, työllisyys-, asunto-, liikenne- ja terveyspolitiikka sekä luonnollisesti myös siviililainsäädäntö, joka ohjaa perheenjäsenten välisiä velvollisuuksia.

– Toimintatapojen kehityssuuntauksena on toimien täytäntöönpanon hajauttaminen, oikeuksien ja etuuksien yksilöllistäminen sekä menojen osoittaminen sellaisiin toimiin, joilla kannustetaan yhä enemmän työntekoon ja turvataan pysyvä köyhyysloukusta poispääsy. Kehitys näkyy käytännössä muun muassa siinä, että kyseenalaistetaan perhetilanteeseen liittyviä johdettuja oikeuksia ja edistetään yksilöllisiä oikeuksia sosiaaliturvajärjestelmissä. Sosiaaliturvajärjestelmiä onkin mukautettu siten, ettei niissä rangaista naisia, joiden työssäkäyntiaste oli aiemmin alhainen. Tällä tavoin vältytään köyhyystilanteen pahentumiselta vanhimpiin sukupolviin kuuluvien naisten keskuudessa[5].

– Perhepolitiikassa otetaan entistä enemmän huomioon se, että miesten ja naisten yhteiskunnalliseen rooliin kohdistuvat odotukset ja käytännöt ovat kehittyneet niin, että suuntauksena on toisaalta naisten osallistuminen työelämään ilman merkittäviä keskeytyksiä ja toisaalta miesten entistä suurempi osallistuminen velvoitteisiin, jotka liittyvät perheeseen tai kodinhoitoon. Molemmat suuntaukset parantavat miesten ja naisten tasa-arvoa lisäämällä naisten taloudellista itsenäisyyttä.

---

4 Perheiden tukemisesta aiheutuneita menoja koskevat luvut eivät sisällä veroetuuksia, opetusmenoja (kuten esiopetusmenoja) eivätkä muita perheille suunnattuja toimenpiteitä tai korvauksia perhekustannuksista (asuminen, sosiaalinen osallisuus jne.).

5 Kansainvälisen työtoimiston raportti aiheesta naiset ja sosiaaliturva 1988.

Nämä mukautukset ovat saaneet myönteisen vastaanoton eurooppalaisilta, jotka pitävät perhe-elämää erittäin suuressa arvossa[6]. Robert Bosch -säätiö suoritti vuosina 1999–2003 kahdessatoista maassa tutkimuksen, jonka tulosten mukaan eurooppalaiset toivovat ennen kaikkea, että lasten ja huollettavien – etenkin ikääntyneiden henkilöiden – hoitoon olisi tarjolla enemmän kollektiivisia palveluratkaisuja (ks. liite 7).

2.2. On tärkeää edistää työllisyyttä ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia

Usein kysytään, millainen perhepolitiikka on kaikkein tehokkainta. Vastaus määräytyy sen mukaan, mitä eri tavoitteita Euroopan maat ovat perhepolitiikalle asettaneet. Joissakin maissa on ensisijaisen tärkeää lisätä syntyvien lasten määrää auttamalla pareja toteuttamaan perheen muodostamista koskevat suunnitelmansa. Joissakin maissa taas perhe-elämän tukeminen kytkeytyy yleiseen kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseen, jonka lähtökohtana on yhdenvertaisten mahdollisuuksien turvaaminen kaikille. Osa maista pitää puolestaan keskeisenä haasteena torjua tiettyjen perheiden köyhyyttä tai vähentää tuloeroja. Lisäksi on syntynyt lähinnä alueellisia tai kunnallisia hankkeita, joiden avulla halutaan luoda perheystävälliset olosuhteet ja siten houkutella pätevää työvoimaa tai saada se pysymään alueella tai kunnassa.

Empiirinen vertailu osoittaa kuitenkin, että syntyvyys ja naisten työssäkäynti ovat yleensä suuria sellaisissa maissa, joissa on toteutettu naisten ja miesten tasa-arvoon tähtääviä kokonaisvaltaisia toimintalinjoja, kehitetty järjestelmiä, joissa toisaalta tarjotaan palveluja ja toisaalta taataan yksilöllinen oikeus vanhempainlomaan sekä miehille että naisille, panostettu lastenhoitopalvelujen laatuun[7] ja tuettu siirtymistä entistä joustavampaan työaikaan. Näitä aloitteita toteuttavat jäsenvaltioissa monet eri toimijat, kuten hallitus, alueelliset yhteisöt ja työmarkkinaosapuolet. Joskus aloitteet liittyvät yritysten yhteiskuntavastuun puitteissa tapahtuvaan toimintaan, jolloin mukana on yhdistyksiä ja kansalaisyhteiskunnan järjestöjä.

Naisten työllisyysaste on korkein Skandinavian maissa: Ruotsissa ja Tanskassa yli 80 prosenttia 25–54-vuotiaista naisista käy työssä (alhaisimmat työllisyysasteet ovat Välimeren alueen maissa). Myös hedelmällisyysluvut ovat keskimääräistä suurempia niissä maissa, jotka ovat varsin varhain ottaneet käyttöön työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista sekä naisten ja miesten tasa-arvoa tukevia toimintalinjoja.

Kun käytössä on toimia, joiden tavoitteena on työn sekä ja perhe- ja yksityiselämän parempi yhteensovittaminen, naiset eivät joudu tilanteeseen, jossa heidän on valittava työuran ja perhe-elämän laadun välillä. Tällaiset toimet edistävät lisäksi perheen muodostamista koskevien suunnitelmien toteuttamista ja kohentavat naisten työllisyyttä. Vastaavasti miesten ja naisten välisten palkkaerojen kaventaminen kannustaa osaltaan jakamaan paremmin velvoitteet, jotka liittyvät perheeseen tai kodinhoitoon.

2.3. Työllisyyttä ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia koskevien Euroopan unionin toimintalinjojen vaikutukset perhe-elämän laatuun

Perhepolitiikka kuuluu jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan. Euroopan unioni on kuitenkin aina pyrkinyt ottamaan huomioon sen, miten sen omat toimintalinjat vaikuttavat perhesiteisiin ja perheenjäsenten elämänlaatuun. Lissabonin strategia antaa lähtökohdat, joiden pohjalta perhepolitiikkaa voidaan nykyaikaistaa edistämällä yhdenvertaisia

---

[6] Eurobarometri-kysely 273 *European social reality*: Hyvinvointia koskevissa kyselyissä eurooppalaiset asettavat perhe-elämän ensisijaisten arvojen joukkoon.

[7] Varhaiskasvatusta ja pienten lasten opetusta käsittelevät OECD:n selvitykset osoittavat, että on tarpeen kehittää lastenhoidon ja opetuksen yhdistäviä rakenteita, sillä niistä on hyötyä perhe- ja työelämän yhteensovittamiselle ja lisäksi niiden avulla voidaan torjua syrjäytymistä ja lujittaa inhimillisen pääoman muodostamista jo varhaisimmista ikävuosista lähtien.

mahdollisuuksia ja ennen kaikkea parantamalla työn sekä perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamista, mikä puolestaan lisää naisten osallistumista työmarkkinoille.

Yhteisön lainsäädännössä on jo pitkään otettu huomioon perhe-elämän ja siihen liittyvien oikeuksien asettamat vaatimukset. Jotta henkilöiden ja työntekijöiden vapaa liikkuvuus saadaan Euroopassa toteutetuksi, unionin lainsäädännössä on sovitettu yhteen lakisääteiset sosiaaliturvajärjestelmät[8] (jotka koskevat myös perhe-etuuksia) ja säädetty perheenyhdistämistä koskevasta oikeudesta Euroopan unionin alueella liikkuville työntekijöille, myös maahanmuuttajille, joilla on kolmannen maan kansalaisuus. Lisäksi unionin lainsäädännössä on vahvistettu heidän puolisoilleen ja lapsilleen kuuluvat omat oikeudet.[9] Viime aikoina Euroopan unioni on kiinnittänyt huomiota lasten asemaan ja ottanut käyttöön toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on turvata lasten oikeudet perheeseen ja suojeluun[10] (kyseessä ovat varsinkin henkilön suojelua koskevat oikeudet, lapsiin kohdistuvan väkivallan vastaiset ohjelmat, lasten ympäristön turvallisuuden parantamiseen tähtäävät toimenpiteet jne.).

Työn sekä perhe- ja yksityiselämän yhteensovittaminen on otettu eurooppalaisissa työllisyyspolitiikoissa tärkeäksi toimintalinjaksi, jonka tavoitteena on taata naisille ja miehille yhdenvertaiset mahdollisuudet päästä työmarkkinoille. Yhteisön lainsäädäntöön lisättiin vuonna 1992 säännöstö, joka koskee raskaana olevien työntekijöiden suojelua sekä äitiyslomaa koskevan oikeuden käyttöönottoa[11]. Vanhempainlomaa koskevat oikeudet puolestaan olivat ensimmäisiä tuloksia, joita saatiin Euroopan tasolla käydystä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelusta[12]. Työn sekä perhe- ja yksityiselämän yhteensovittaminen on välttämätöntä naisten taloudellisen itsenäisyyden sekä miesten ja naisten välisen tasa-arvon kannalta. Yhteensovittamisen merkitystä painotetaan nykyisin komission vahvistamassa naisten ja miesten tasa-arvon etenemissuunnitelmassa 2006–2010[13] sekä Euroopan tasa-arvosopimuksessa[14], jonka jäsenvaltiot hyväksyivät 23. ja 24. maaliskuuta 2006 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa.

2.4. Lissabonin strategia vauhdittaa työn sekä perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamista

Työn sekä perhe- ja yksityiselämän yhteensovittaminen on kiinteä osa Lissabonin strategiaa, jonka yhtenä tavoitteena on nostaa naisten työvoimaosuutta. Tämä käy ilmi varsinkin lastenhoitoa koskevista tavoitteista, jotka vuonna 2002 kokoontunut Eurooppa-neuvosto hyväksyi. Yhteensovittamista korostetaan myös vuonna 2005 hyväksytyissä kasvun ja työllisyyden yhdennetyissä suuntaviivoissa, joissa sovelletaan eri elämänvaiheisiin mukautettua lähestymistapaa. Lähestymistavan mukaan työllisyyspolitiikkaa olisi mukautettava entistä enemmän perhe-elämän olosuhteisiin ja niissä eri ikäkausina tapahtuviin

---

8 Komission tiedonanto *Työntekijöiden vapaan liikkuvuuden mukanaan tuomat edut ja mahdollisuudet,* KOM(2002) 694.

9 Neuvoston direktiivi 2003/86/EY oikeudesta perheenyhdistämiseen. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella.

10 *Tavoitteena lasten oikeuksia koskeva EU:n strategia,* KOM(2006) 367.

11 Neuvoston direktiivi 92/85/ETY, annettu 19 päivänä lokakuuta 1992, toimenpiteistä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen kannustamiseksi työssä (kymmenes direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi).

12 Neuvoston direktiivi 96/34/EY, annettu 3 päivänä kesäkuuta 1996, UNICE:n, CEEP:n ja EAY:n tekemästä vanhempainlomaa koskevasta puitesopimuksesta.

13 SEC(2006) 275, 1.3.2006.

14 Puheenjohtajan päätelmät, 7775/1/06/ REV 1.

muutoksiin. Lissabonin strategian yksi tulos on sosiaalista suojelua ja sosiaalista osallisuutta koskeva avoin koordinointijärjestelmä. Siinä painotetaan köyhien lasten ja heidän perheidensä tilanteen parantamista, huollettavien pitkäaikaishoidon tukemista sekä eläkejärjestelmien nykyaikaistamista, jotta uudet työmuodot sekä työuran keskeytykset otettaisiin aiempaa paremmin huomioon. Yhdenvertaisten mahdollisuuksien tavoite on kannustanut kehittämään Lissabonin strategiaa, kuten useat vuosina 2007 ja 2008 käynnistettävät aloitteet osoittavat. Esimerkkejä niistä ovat seuraavat:

- Nyt annettavan tiedonannon yhteydessä komissio käynnistää työmarkkinaosapuolten kuulemisen toisen kierroksen. Kuulemiskierroksella osapuolia pyydetään ottamaan kantaa siihen, millaisia yhteensovittamisen parantamiseen tähtäävien mahdollisten lainsäädäntö- ja muiden ehdotusten olisi oltava sisällöltään.
- Vuonna 2007 toteutetaan useita toimia, joiden tarkoituksena on vastata Eurooppa-neuvoston moneen otteeseen esiin tuomaan toimeksiantoon, jonka mukaan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden on kiinnitettävä erityistä huomiota lasten köyhyyden torjuntaan.
- Komissio käynnistää keskustelun, jossa tarkastellaan, minkä laatuisia palveluja huollettaville ikääntyneille henkilöille tarjotaan, miten heitä suojellaan huonolta kohtelulta sekä mitä toimenpiteitä voitaisiin toteuttaa Euroopan laajuisesti, yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa, jotta ikäihmisille tarkoitettujen infrastruktuurien ja palvelujen kehittämistä ja nykyaikaistamista olisi mahdollista nopeuttaa.
- Meneillään oleva kuuleminen, jonka tavoitteena on kartoittaa eurooppalaisten yhteiskuntien sosiaalista todellisuutta[15], antaa lisävalaistusta siihen, minkä suuntaisia ratkaisuja yhteisön politiikat voivat tarjota vastaukseksi vaatimuksiin, jotka koskevat yhdenvertaisia mahdollisuuksia sekä hoitopalvelujen saatavuutta kaikille sukupolville.

Lissabonin strategiaan perustuvien kansallisten kertomusten pohjalta komissio laatii joka toinen vuosi edistymistä koskevan vuosikertomuksen, jonka yhdessä luvussa käsitellään unionin valmiutta selviytyä väestökehityksen asettamista haasteista[16].

3. EUROOPPALAINEN PERHEALLIANSSI

Eurooppalainen Perhealliansi, jonka muodostamisesta kevään Eurooppa-neuvosto päätti, tarjoaa foorumin perheystävällisiä politiikkoja koskevien näkemysten, tietojen ja hyvien käytäntöjen vaihtamiseksi jäsenvaltioiden kesken, jotta väestörakenteen muutoksen haasteisiin voitaisiin vastata. Foorumin perustamista varten komissio kehittää jo vuonna 2007 välineitä, joiden avulla päästään järjestelmälliseen hyvien käytäntöjen vaihtoon ja tutkimustyöhön (kohta 3.1).

Perhealliansin tiimoilta komission on myös määrä kannustaa kaikkia kyseeseen tulevia toimijoita yhteistyöhön ja kumppanuuteen, jotta työn sekä perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamista voitaisiin parantaa. Työmarkkinaosapuolten Euroopan unionin tasolla esittämien aloitteiden lisäksi komissio kehottaa jäsenvaltioita kehittämään kumppanuuksia, jotta helpotettaisiin työn sekä perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamista käyttämällä rakennerahastojen tarjoamia uusia keinoja (kohta 3.2).

Vuonna 2010 järjestettävässä kolmannessa Euroopan väestöfoorumissa komissio esittää raportin eurooppalaisen Perhealliansin tuloksista.

---

15 *Sosiaalisen todellisuuden kartoittaminen,* KOM(2007) 63.

16 Vrt. KOM(2006) 571.

3.1. Järjestelmällisen hyvien käytäntöjen vaihdon ja tutkimustyön mahdollistava foorumi

Perhepolitiikat ovat varsin vaihtelevia, ja juuri siksi Euroopan unioni tarjoaa erinomaisen kentän tämän politiikanalan hyvien käytäntöjen vaihtoon ja sen vaikutuksia koskevan tutkimuksen syventämiseen. Näitä tarkoituksia varten komissio ottaa käyttöön seuraavat tahot ja toimenpiteet:

(a) Valtioiden edustajista koostuva väestökysymyksiä käsittelevä korkean tason asiantuntijaryhmä

Nyt annettavan tiedonannon yhteydessä komissio perustaa väestökysymyksiä käsittelevän korkean tason asiantuntijaryhmän, joka koostuu valtioiden edustajista. Ryhmän perustaminen tuotiin esiin Euroopan väestökehitystä käsittelevässä tiedonannossa. Ryhmän tehtävänä on antaa komissiolle neuvoja raporttien ja joka toinen vuosi kokoontuvien väestöfoorumien valmistelua varten sekä avustaa jäljempänä mainittujen analyysien samoin kuin kokemusten vaihdon käytännön toteutuksessa.

(b) Eurooppalaiset, kansalliset, alueelliset ja paikalliset foorumit ja verkostot

Komissio järjestää joka toinen vuosi Euroopan väestöfoorumin, jossa tehdään katsaus väestötilanteeseen ja tarkastellaan, miten Euroopan väestökehitystä koskevassa tiedonannossa ehdotetut toimintalinjat on pantu täytäntöön. Ensimmäinen väestöfoorumi pidettiin lokakuussa 2006, ja seuraava on tarkoitus järjestää syksyllä 2008. Kansallisten samoin kuin alueellisten ja paikallisten foorumien järjestämistä kannustetaan ja tuetaan. ”Alueet talouden muutosten edistäjinä” -aloite[17] tarjoaa nimenomaisen mahdollisuuden tukea aktiivisesti tämän alan alueellisia ja paikallisia toimia.

(c) Hyviä käytäntöjä kartoittava seurantakeskus

Komissio kehottaa Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiötä perustamaan seurantakeskuksen, joka käsittelee perhepolitiikan hyviä käytäntöjä. Seurantakeskuksen keräämiä tietoja hyödynnetään eurooppalaisissa ja hajautetuissa foorumeissa.

(d) Tutkimustyö

Tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen 7. puiteohjelmassa on mahdollista tukea edelleen väestö- ja perhekysymyksiin liittyvää tutkimusta myöntämällä rahoitusta tämän alan erityistoimiin. Puiteohjelma mahdollistaa myös poikittaistutkimukset, joissa selvitetään, miten väestörakenteen muutokset kaiken kaikkiaan vaikuttavat yhteiskunnan rakenteisiin. Tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen puiteohjelman samoin kuin kilpailukyvyn ja innovoinnin puiteohjelman avulla on myös mahdollista auttaa perheitä asettamalla käyttöön tieto- ja viestintätekniikkaa, joka tukee vanhusten itsenäistä ja laadukasta elämää.

Komissio on myös mukana yhteistyöhankkeessa, jossa kehitetään perheitä koskevaa OECD:n tietokantaa. Lisäksi komissio laatii perhepolitiikkojen analysointiin välineitä, jotka on määrä asettaa jäsenvaltioiden käyttöön. Analyysivälineiden avulla voidaan arvioida jäsenvaltioiden perhepolitiikkojen tehokkuutta kaikkien tavoitteiden näkökulmasta (lapsilukutoiveiden toteuttaminen, miesten ja naisten tasa-arvo ja

[17] Komission tiedonanto *Alueet talouden muutosten edistäjinä*, KOM(2006) 675, 8.11.2006.

yleensäkin yhdenvertaiset mahdollisuudet ja sosiaalinen osallisuus varsinkin lasten osalta). Vuonna 2008 tehdään Eurobarometri-kysely perheiden tilanteesta ja tarpeista.

3.2. Euroopan rakennerahastojen käyttö

Equal-ohjelmasta[18] saadut kokemukset ja Euroopan komission tammikuussa 2007 järjestämä kokous, jossa käsiteltiin alueiden väestöpoliittisia aloitteita, ovat antaneet viitteitä siitä, että monet nykyiset pilottihankkeet voivat johtaa uusiin kansallisiin tai paikallisiin toimiin, joilla edistetään yhdenvertaisia mahdollisuuksia sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Yhteisön koheesiopolitiikan strategisissa suuntaviivoissa vuosiksi 2007–2013[19] suositellaan toteuttamaan tällaisia innovaatioita, sillä ne helpottavat mukautumista väestörakenteen muutoksiin[20]. Komissio kehottaa näin ollen jäsenvaltioita mahdollistamaan sen, että niiden esittämissä toimenpideohjelmissa voidaan tukea tällaisia toimia. Komissio laatii edellä mainitun asiantuntijaryhmän avustuksella paikallisille ja alueellisille toimijoille suunnatun oppaan, jonka tarkoituksena on auttaa jäsenvaltioita toteuttamaan käytännössä ne toimenpiteet, joilla ne ovat päättäneet parantaa työn sekä perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamista ja elämänlaatua. Näistä hajautetuista toimista keskustellaan seuraavassa Euroopan väestöfoorumissa.

4. PÄÄTELMÄT

Jäsenvaltioiden perhepolitiikat lujittavat sukupolvien välistä solidaarisuutta, kun niissä kannustetaan etsimään parempia ratkaisuja perheiden tarpeisiin, jotka koskevat lasten ja huollettavien hoitoa, ja jakamaan entistä tasapuolisemmin velvoitteet, jotka liittyvät perheeseen ja kodinhoitoon. Voidaan odottaa, että perhepolitiikkojen ansiosta kaikkien elämänlaatu paranee ja perheen muodostamista koskevien suunnitelmien toteuttamiselle luodaan aiempaa suotuisammat lähtökohdat. Uudet perhepoliittiset toimintalinjat tukevat myös kasvua ja työllisyyttä, sillä ne helpottavat naisten osallistumista työmarkkinoille.

Lissabonin strategia on tarkoituksenmukainen lähtökohta jäsenvaltioiden perhepolitiikkojen kehittämiselle, sillä siinä painotetaan miesten ja naisten tasa-arvoa ja yleensäkin yhdenvertaisia mahdollisuuksia. Keskeiset vastuualueet kuuluvat kuitenkin jäsenvaltioille. Eurooppalainen Perhealliansi, jonka tiedonvaihtohankkeelle ja tutkimussuunnitelmille komissio antaa täyden tukensa, tekee uudistustyöstä kaikkien edun mukaisen ja kaikkien panosta vaativan hankkeen.

---

[18] Euroopan komission verkkosivuille on koottu tietoja Euroopan sosiaalirahaston rahoittamista toimista, joiden aiheena on työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen naisten ja miesten tasa-arvon edistämiseksi. Toimia on toteutettu varsinkin valtioiden välisessä Equal-ohjelmassa.

[19] *Ehdotus neuvoston päätökseksi yhteisön koheesiopolitiikan strategisista suuntaviivoista,* KOM(2006) 386.

[20] Euroopan sosiaalirahastoa koskevassa 5. heinäkuuta 2006 annetussa asetuksessa (EY) N:o 1081/2006 vahvistetaan tavoite, jonka mukaan ”ESR:n olisi käsiteltävä myös yhteisön työikäisen väestön demografisten muutosten merkityksellisiä ulottuvuuksia ja seurauksia”.

ANNEX - MAIN EUROPEAN DATA ON FAMILIES AND FAMILY POLICIES

The family as a support network 11
Mean actual and ideal number of children, by country. Women aged 40 to 54 12
Frequency of care and housework by sex, age and country groups (%) 13
Difference of employment rate for women with and without children 14
Provision of childcare in European countries in 2005 15
Social protection benefits targeted at family support in the EU 16
Preferences for family measures 16
At-risk-of-poverty rates by household type, 2005 18

The family as a support network

From whom do you get support in the following situations?	If you needed help around the house when ill			If you needed advice about a serious personal or family member			If you were feeling a bit depressed and wanting someone to talk to			If you needed to urgently raise an important sum of money to face an emergency		
	No partner	Partner	Total	No partner	Partner	Total	No partner	Partner	Total	No partner	Partner	Total
Your partner	6%	70%	45%	6%	60%	38%	8%	57%	37%	3%	22%	14%
Family member	69%	25%	43%	58%	28%	40%	41%	21%	29%	64%	49%	55%
Work colleague	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	2%	1%	1%	1%
Friend	11%	1%	5%	25%	7%	7%	37%	15%	24%	9%	4%	6%
Neighbour	4%	1%	2%	2%	0%	0%	3%	1%	2%	1%	0%	1%
Someone else	4%	1%	2%	3%	2%	2%	3%	2%	2%	7%	10%	9%
Nobody	4%	1%	2%	3%	1%	1%	5%	3%	3%	12%	9%	10%
NA	1%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	4%	4%	4%

Source: Eurobarometer 273 "European social reality" reconducted in November December 2006 in EU-27.

Note: As regards the variable on the family situation in the columns, a respondent has a partner if he or she is married, remarried or unmarried but currently living with a partner.

Mean actual and ideal number of children, by country. Women aged 40 to 54

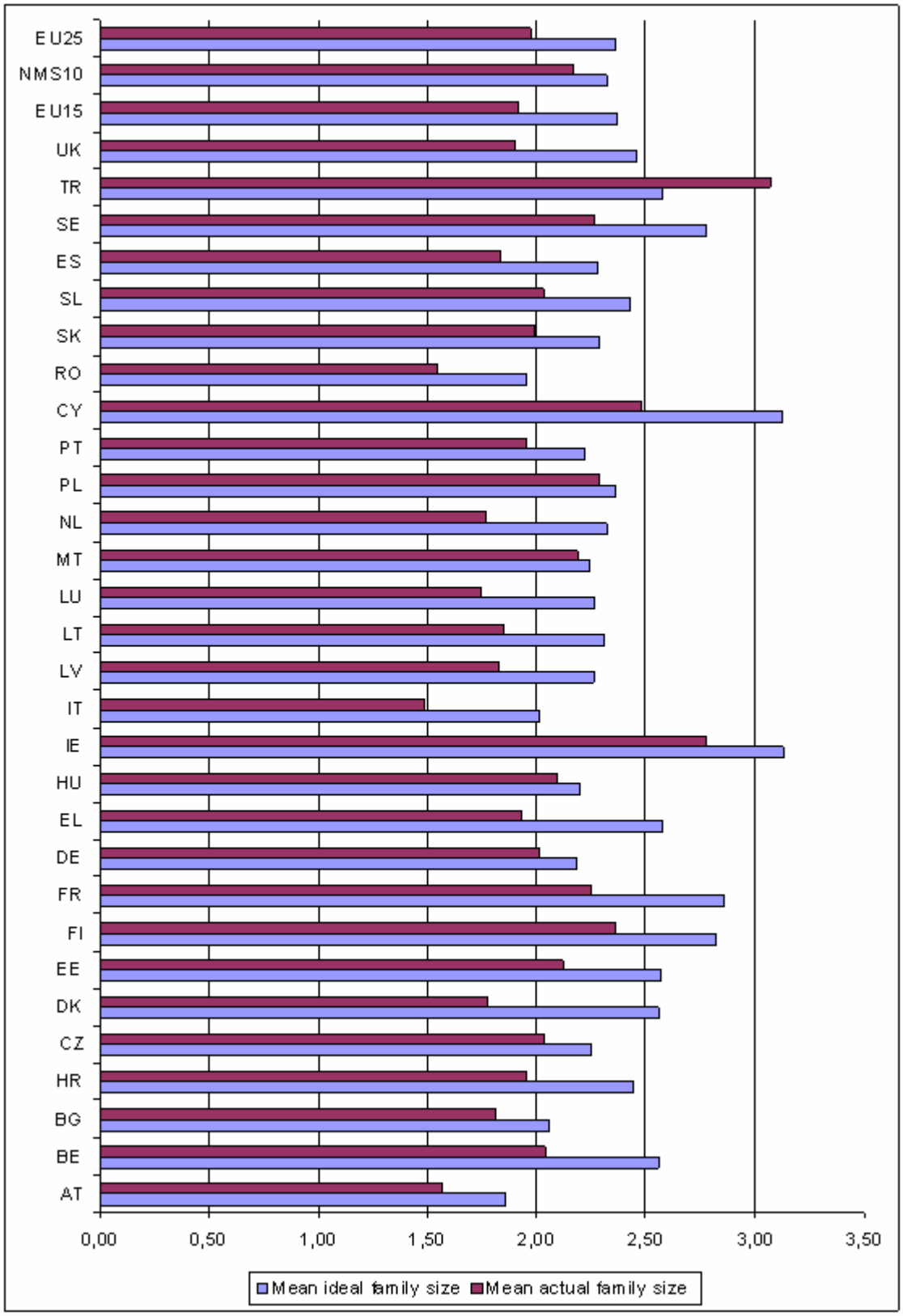

Source:"Childbearing preferences and family size issues in Europe" by M.R. Testa, results of the 2006 Euro Barometer on fertility and ageing.

Frequency of care by sex, age and country groups (%)

	Q37a: How often: caring for and educating children			Q37c: How often: caring for elderly/disabled people		
	Every day	Once or several times a month	Less often/never	Every day	Once or several times a month	Less often/never
EU15						
Women aged 18–34	42	4	53	4	9	88
Women aged 35–64	49	10	40	10	16	75
Women aged 65+	6	10	84	5	6	88
Men aged 18–34	17	7	77	2	8	90
Men aged 35–64	32	14	54	5	11	84
Men aged 65+	5	7	88	6	5	89
NMS-10						
Women aged 18–34	52	5	44	6	14	80
Women aged 35–64	48	17	35	12	16	72
Women aged 65+	9	16	75	6	5	89
Men aged 18–34	28	9	62	3	14	83
Men aged 35–64	35	20	45	6	16	79
Men aged 65+	9	13	78	6	5	90

Q37a, b, c: How often are you involved in any of the following activities outside your paid work: a) Caring for and educating Children; c) Caring for elderly/disabled relatives?
Note: the modalities 'less often' and 'never' are aggregated together.
Source: EQLS, 2003; row percentages.

Difference of employment rate for women with and without children*

	2005
EU25	14.2
EU15	13.2
EU10	19.5
BE	2.1
CZ	39.2
DK	3.4
DE	26.5
EE	30.0
EL	3.5
ES	7.5
FR	10.2
IE	18.2
IT	6.8
CY	3.4
LV	18.0
LT	2.8
LU	7.0
HU	35.3
MT	17.2
NL	9.4
AT	14.4
PL	11.1
PT	-3.8
SI	-1.5
SK	34.5
FI	17.5
UK	21.2

* Difference in employment rates for women with children under 6 and women without children (age group 20-50).
Source: EU Labour Force Survey – Spring data, LU 2003, 2004 and 2005: Annual average data. Data not available for SE.

Provision of childcare in European countries in 2005

Children cared for (by formal arrangements other than by the family) up to 30 hours / 30 hours or more per usual week as a proportion of all children of same age group

Country		0 – 2 years		3 years – mandatory school age		Mandatory school age – 12 years		Admission age to mandatory school *(pre-primary included)*
		1 – 29h.	*30h. or +*	*1 – 29h.*	*30h. or +*	*1 – 29h.*	*30h. or +*	
EU Member States								
Belgium	BE	23%	19%	49%	48%	43%	54%	6
Bulgaria	BG	.	.	.	.	.	.	7
Czech Republic	CZ	2%	0%	30%	40%	53%	45%	6
Denmark	DK	13%	60%	15%	79%	34%	65%	7
Germany	DE	8%	8%	61%	26%	69%	29%	6
Estonia	EE	3%	9%	9%	69%	57%	40%	7
Ireland	IE	14%	6%	64%	14%	64%	35%	6
Greece	EL	3%	4%	27%	34%	54%	45%	6
Spain	ES	25%	14%	54%	40%	53%	46%	6
France	FR	16%	16%	56%	39%	48%	52%	6
Italy	IT	9%	16%	21%	70%	13%	87%	6
Cyprus	CY	7%	12%	42%	43%	54%	46%	6
Latvia	LV	2%	16%	6%	60%	27%	69%	5
Lithuania	LT	2%	9%	11%	46%	66%	31%	7
Luxembourg	LU	14%	8%	51%	12%	74%	23%	4
Hungary	HU	2%	5%	30%	49%	30%	70%	5
Malta	MT	5%	0%	32%	23%	19%	79%	5
Netherlands	NL	36%	4%	82%	7%	89%	11%	5
Austria	AT	4%	0%	53%	16%	66%	32%	6
Poland	PL	0%	2%	8%	22%	58%	38%	6
Portugal	PT	3%	26%	9%	55%	30%	69%	6
Romania	RO	.	.	.	.	.	.	7
Slovenia	SI	2%	22%	10%	67%	41%	55%	6
Slovakia	SK	0%	3%	10%	57%	39%	44%	6
Finland	FI	8%	19%	25%	51%	82%	18%	7
Sweden	SE	22%	31%	35%	52%	1%	95%	7
United Kingdom	UK	24%	6%	72%	28%	10%	90%	5
EFTA countries								
Iceland	IS	7%	30%	21%	76%	22%	77%	6
Norway	NO	11%	22%	28%	52%	83%	17%	6

Source: Eurostat, EU-SILC 2005 data.

Notes:

1) Formal arrangements refer to the EU-SILC survey reply categories 1-4 (pre-school or equivalent, compulsory education, centre-based services outside school hours, a collective crèche or another day-care centre, including family day-care organised/controlled by a public or private structure).

2) Only care for more than 1 hour a week is considered.

3) Some children do not use child care since parent is taking parental leave for a younger child.

4) Child age is calculated at the interview date, except for IE and FI where age is calculated at 31/12/2004.

5) Some countries, like BE, did not collect data for children being 12 years at the interview date.

6) CY, LV, PT, SK: No information collected for children born between 31/12/2004 and the interview date.

7) FR: Care performed by 'assistantes maternelles' directly paid by the parents, without organised structure between them, is not included in the table.

8) IE: For the age groups '0 - 2 years' and '3 years - mandatory school age', the care '1-29h.' is overestimated and the care '30h. or +' underestimated due to measurement error.

9) SK: Measurement error for the age group 'mandatory school age school - 12 years' leading to high proportion of children without school hours.

Social protection benefits targeted at family support in the EU

	2004					
	Share population between 0-19	Support intensity corrected for the share of the young *	Total Fertility Rate	Total family support	Support in cash	Support in kind
EU-25	22.54%	9.32	1.51	2.1 e	1.5 e	0.6 e
EU-15	22.20%	9.46	:	2.1 e	1.5 e	0.6 e
BE	23.17%	8.63	1.68	2	1.6	0.4
CZ	21.73%	7.36	1.23	1.6 p	1.4 p	0.2 p
DK	24.32%	16.04	1.78	3.9	1.6	2.3
DE	20.48%	14.65	1.37	3 p	2.2 p	0.7 p
EE	23.92%	7.11	1.47	1.7	1.6	0.1
IE	28.38%	8.81	1.99	2.5	2.3	0.3
EL	20.21%	8.41	1.31	1.7	1.2	0.5
ES	20.11%	3.48	1.33	0.7 p	0.4 p	0.3 p
FR	25.06%	9.98	1.92	2.5 p	2 p	0.5 p
IT	19.19%	5.73	1.33	1.1 p	0.7 p	0.5 p
CY	27.75%	7.21	1.49	2	1.9	0.1
LV	23.42%	5.55	1.24	1.3 p	1 p	0.2 p
LT	25.71%	4.28	1.26	1.1 p	0.7 p	0.4 p
LU	24.49%	15.52	1.70	3.8 p	3.3 p	0.6 p
HU	22.20%	11.26	1.28	2.5	1.9	0.6
MT	25.33%	3.95	1.37	1	0.9	0.1
NL	24.53%	5.30	1.73	1.3 p	0.7 p	0.5 p
AT	22.24%	13.49	1.42	3	2.5	0.5
PL	25.36%	3.55	1.23	0.9 p	0.9 p	:
PT	21.62%	5.55	1.40	1.2 p	0.8 p	0.5 p
SI	21.05%	9.50	1.25	2 p	1.4 p	0.6 p
SK	25.50%	7.06	1.24	1.8 p	1.6 p	0.1 p
FI	23.75%	12.63	1.80	3	1.6	1.3
SE	23.98%	12.51	1.75	3 p	1.6 p	1.5 p
UK	24.75%	6.87	1.77	1.7 e	1.3 e	0.4 e

Source: Eurostat, ESSPROS.

* The support in % of GDP divided by the share of young (0-19) in the population.

** e means estimated value, p means provisional value and : means no data available.

Preferences for family support measures

Country	1st place	%	2nd place	%	3rd place	%
AT	More and better working part-time opportunities	90.5	Lower wage and income taxes	88.8	Flexible working hours	88.3
BE	More and better working part-time opportunities	85.2	Flexible working hours	80.5	Lower wage and income taxes	80.2
CZ	An allowance at the birth of child	90.5	Lower wage and income taxes	87.8	Improved parental leave arrangements	86.8
EE	A substantial decrease in the costs of education	96.0	A substantial rise in child allowance	94.5	Improved parental leave arrangements	91.0
FI	Flexible working hours	82.6	Lower wage and income taxes	79.5	Financial support for parents taking care of their children	79.3
DE	More and better working part-time opportunities	89.9	Flexible working hours	89.3	Better day-care facilities for children under 3 years old	88.5
HU	Better housing for families	94.9	A substantial decrease in the costs of education	93.7	A substantial rise in child allowance	92.3
IT	More and better working part-time opportunities	89.2	A substantial rise in child allowance	89.2	Lower wage and income taxes	88.9
LT	An allowance at the birth of child	95.9	Financial support for parents taking care of their children	95.7	Improved parental leave arrangements	94.7
NL	More and better working part-time opportunities	78.9	Flexible working hours	72.0	Improved parental leave arrangements	71.2
PL	Child allowance	92.5	An allowance at the birth of	92.2	Improved parental leave	91.1

	dependent on family income		child		arrangements	
RO	Lower wage and income taxes	98.2	Improved parental leave arrangements	97.9	Better housing for families	97.4
SI	Better housing for families	97.8	Better day-care facilities for children under 3 years old	97.8	Improved parental leave arrangements	97.3
CY	Lower wage and income taxes	95.9	Improved parental leave arrangements	93.7	Flexible working hours	91.5

Respondents up to 50 years old ("very in favour" and "somewhat in favour").
The Demographic Future of Europe – Facts, Figures, Policies: Results of the Population Policy Acceptance Study (PPAS)- Survey with interviews of 34 000 Europeans in 14 countries from 1999 to 2003 – Federal Institute for population research and Robert Bosch Foundation 2006.

At-risk-of-poverty rates by household type, 2005

	Single parent with dependent children	Two adults with one dependent child	Two adults with two dependent children	Two adults with three or more dependent children	Three or more adults with dependent children
EU25	33s	12s	14s	26s	14s
EU15	32s	11s	13s	25s	14s
NMS10	38s	15s	19s	36s	17s
BE	36	9	10	21	17
BG	:	:	:	:	:
CZ	41	9	11	25	9
DK	21	4	5	14	5
DE	30	10	7	13	7
EE	40	13	12	25	13
IE	45	12	13	26	11
GR	43	14	18	33	28
ES	37	14	23	36	18
FR	26	8	9	20	15
IT	35	15	22	35	21
CY	35	9	9	14	8
LV	31	14	18	39	13
LT	48	15	18	44	14
LU	32	13	17	20	14
HU	27p	15p	15p	26p	11p
MT	51	13	15	35	10
NL	26	9	10	20	6
AT	27	9	11	20	9
PL	40	17	23	45	23
PT	34	17	25	39	15
RO	27	11	16	44	23
SI	22p	9p	10p	17p	6p
SK	32	13	17	24	13
FI	20	7	5	12	8
SE	18	4	4	9	12
UK	38p	11p	13p	29p	13p
IS	14	8	8	10	5
NO	19	4	5	10	4

Source: Eurostat SILC(2005) Income data 2004; except for UK, income year 2005 and for IE moving income reference period (2004-2005); RO National HBS 2005, income data 2005.
Notes: Risk-of-poverty defined as income below 60% of the median income.
: = Not available.
p = Provisional value.
s = Eurostat estimation.